

Dato:
14.09.2019

Arbeidsrelevans- meldingen

-innspill fra Pedagogstudentene

Dato:

14.09.2019

Ansvarlig:

Frank Aleksander Bræin, leder av
Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Arbeidsrelevansmeldingen

Innspill fra Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Pedagogstudentene representerer rundt 20 000 lærer- og pedagogstudenter fra alle landets lærerutdanninger. Som fremtidige lærere synes det det er positivt at regjeringen ønsker å legge frem en stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning. Høyere utdanning har som mål både å danne og utdanne. Vi håper at stortingsmeldingen om arbeidsrelevans kan bidra til å heve kvaliteten på praksisopplæringen i våre profesjonsutdanninger.

Vi vil i vårt innspill ta utgangspunkt i spørsmålene som er sendt til utdanningsinstitusjonene, men vil vi svare ut fra vårt perspektiv som studentorganisasjon for landets lærer- og pedagogstudenter.

1. Hovedutfordringer som bør omtales i meldingen

Pedagogstudentene kjenner seg igjen i hovedutfordringene som trekkes frem. Vi vil spesielt legge vekt på følgende utfordringer:

- Kvaliteten på praksis varierer
- Overgangen fra utdanning til arbeid
- Gapet mellom hva studentene lærer og behovet i fremtidens arbeidsliv

Variasjon i praksis

Som lærerstudenter tilhører vi en utdanningsgruppe med mye obligatorisk praksis i våre utdanninger, og derfor er vi spesielt bekymret for at det er så stor variasjon i praksis. Som det kommer frem av NOKUT sin analyse av fritekstsvarene i studiebarometeret, trekkes praksis frem som både best og verst blant studentene¹. Dette understøttes også av en motivasjonsundersøkelse vi selv har foretatt blant

¹ Til glede og besvær

https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2018/hegerstrom_turid_til_glede_og_besvar_praksis_i_hoyere_utdanning_3-2018.pdf

Innspill Arbeidsrelevansmeldingen

landets lærerstudenter². Det er et alvorlig problem at det er stor variasjon knyttet til kvaliteten på praksis for våre profesjonsutdanninger, og det er bekymringsfullt at praksisutfordringene ikke er et nytt problem, men en utfordring som har fulgt lærerutdanningene lenge³.

Overgangen fra utdanning til yrke

Det er også en kjent sak at overgangen fra utdanning til yrke er krevende for lærerstudenter flest. Det er slått fast at praksissjokket er reelt for nyutdannede lærere⁴. Det er en av grunnene til at Pedagogstudentene lenge har jobbet for, og fortsatt jobber for, at det må forskriftsfestes at alle nyutdannede lærere skal få veiledning. Det skyldes at læreryrkets kompleksitet, gjør at man ikke kan lære alt i utdanningen og gjennom rundt 100 dager praksis. Det reelle ansvaret, samarbeidet med foresatte, hele års-syklusen og ikke minst det å «rigge» sin egen klasse/barnegruppe, er eksempler på områder man gjerne lærer best når man selv står i yrket. Pedagogstudentene er opptatt av at utdanningene våre skal forberede oss bedre til arbeidslivet, samtidig som vi også ser det som nødvendig at det er et system som ivaretar at nyutdannede lærere fortsatt er i en læreprosess i yrket. Derfor mener vi veiledning av nyutdannede lærere er helt avgjørende.

Gap mellom utdanningen og behovene i fremtidens arbeidsliv

Pedagogstudentene kjenner seg også igjen i at det er en utfordring at det er et gap mellom hva vi lærer som studenter og behovene i fremtidens arbeidsliv. Det er mange små og større temaer vi som lærerstudenter ofte ikke mener vi lærer nok om, men det er spesielt to overordnede temaer vi vil trekke fram der vi mener det er avgjørende at gapet tetter seg: Profesjonsfaglig digital kompetanse og FNs bærekraftsmål.

Andre utfordringer

I tillegg til utfordringene som skisseres i innspillinvitasjonen, mener vi de er noen flere utfordringer stortingsmeldingen bør belyse. Det er:

- Samarbeid, ansvarsfordeling og målkonflikter
- Kompetansekrav til praksisveiledere

² Motivasjonsundersøkelse blant lærerstudenter

<https://www.pedagogstudentene.no/globalassets/pedagogstudentene/studiehverdag/hvorfor-velge-larerutdanning/motivasjonsundersokelse-blant-larerstudenter.pdf>

³ Lærerutdanning 2025

https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf

⁴ Evaluering av veiledningsordningen <https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2016/evaluering-av-veiledningsordningen-sluttrapport.pdf>

Innspill Arbeidsrelevansmeldingen

- Finansiering av praksis

Samarbeid, ansvarsfordeling og målkonflikter

I strategien Lærerutdanning 2025 beskrives en grunnleggende utfordring med praksisopplæringen i lærerutdanningene:

En underliggende utfordring i dagens samarbeid er målkonflikter. Universitetenes og høyskolenes ansvar er lærerstudenter, mens barnehage- og skoleeier først og fremst har ansvar for barn og elever. Barnehager og skoler opplever seg ofte ikke som en del av lærerutdanningene og velger derfor ikke å prioritere ressurser og kompetanse til å ivareta samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonene⁵.

Vi som lærerstudenter opplever ofte mangel på sammenheng mellom praksisopplæring og øvrig utdanning som en stor utfordring. Hvordan samarbeidet mellom utdanningen som skjer på i praksisfeltet og utdanningen som skjer på institusjonen kan bli bedre, mener vi er en utfordring som bør bli belyst i stortingsmeldingen.

Kompetansekrav for praksisveiledere

Pedagogstudentene mener det må være et krav om at våre praksislærere har minst 30 studiepoeng formell veilederkompetanse. I de nasjonale retningslinjene for de ulike lærerutdanningene, stilles det også forventinger om at praksislære skal ha formell veilederkompetanse, men det er ikke et kompetansekrav i kompetanseforskriften⁶. Vi mener det er en utfordring at det i dag ikke er forskriftsfestet hvilke kompetansekrav som gjelder for å være praksisveileder. Det er en utfordring at mange lærere må ta veilederutdanning «for egen regning» uten at det finnes et system som sikrer både utdanningen av kvalifiserte veiledere, og at studentene faktisk får kvalifiserte veiledere i praksis.

Finansiering av praksis

En siste grunnleggende utfordring vi mener stortingsmeldingen om arbeidsrelevans bør drøfte er kostandene knyttet til praksis, og finansieringen av denne. Det er i dag lite transparent hvor store kostandene knyttet til praksis er. Pedagogstudentene har ikke nærgående innsikt i kostnadene knyttet til praksis. Det vi derimot vet, er at våre

⁵ Lærerutdanning 2025

https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf

⁶ Forskrift til opplæringslova Kapittel 14. Krav til kompetanse ved tilsetjing og undervisning

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_16#KAPITTEL_16

Innspill Arbeidsrelevansmeldingen

utdanningsinstitusjoner er tydelige på at våre utdanninger er underfinansiert^{7 8 9 10}. Dette fører til kvalitetsutfordringer som vi merker i vår studiehverdag, noe som blant annet gjenspeiles i Studiebarometeret¹¹.

I et leserinnlegg om praksis i Khrono 12.9.2019 anslår styreleder i UHR, Dag Rune Olsen, at det koster rundt 500 kr for en dag å ha en student i praksis¹². Det betyr for eksempel at barnehagelærerutdanningen som har krav om 100 dager praksis i løpet av tre år, at praksiskostnadene utgjør rundt 17 000 i året per student. Det vil i realiteten si at barnehagelærerutdanningen (kategori E) har lavere rammer for sin utdanning enn utdanningene som er plassert i enda lavere kategorier i finansieringssystemet som ikke har tilsvarende krav om praksis, som for eksempel humanistiske fag på lavere grads nivå (kategori F)¹³.

Finansiering er et svært viktig rammevilkår for både praksis og kvaliteten i utdanningen for øvrig. Derfor mener vi det er «å gå rundt grøten», dersom stortingsmeldingen ikke går inn i dette materie.

Statsråd Nybø ber om at eventuelle endringer skal kunne gjennomføres innen dagnes økonomiske rammer. Dersom man skal klare å gi praksis i profesjonsutdanningene et kvalitetsløft uten særskilte bevilgninger, mener Pedagogstudentene stortingsmeldingen bør drøfte utfordringene dagens finansieringssystem gir. Kanskje tiden er moden for å vurdere hvorvidt profesjonsutdanningene med stor andel obligatorisk praksis er plassert korrekt i dagens kategorisystem. I dag er profesjonsutdanningene med mye obligatorisk praksis fordelt fra kategori A-E. Det er på tide å sikre lærerutdanningene bedre stabile økonomiske rammer og vilkår, slik at de kan bli mer arbeidsrelevante for å oppfylle samfunnsoppdraget sitt bedre.

⁷ Sats på barnehagelærerutdanningen <https://dagsavisen.no/debatt/sats-pa-barnehagelærerutdanning-1.1106617>

⁸ Finansiering av grunnskolelærerutdanningen må styrkes https://khrono.no/files/2019/08/15/rektorbreve%20om%20%C3%A6ruterutdanning_120819.pdf

⁹ Barnehagerollen i et profesjonsperspektiv <https://www.regjeringen.no/contentassets/f78959abbd54b0497a8716ab2cbbb63/barnehagelærerrollen-i-et-profesjonsperspektiv.pdf>

¹⁰ Praksis bør handle om læringsutbytte <https://khrono.no/meninger-olsen-praksis/praksis-bor-handle-om-læringsutbytte/404292>

¹¹ Studiebarometeret <http://www.studiebarometeret.no/no/>

¹² Praksis bør handle om læringsutbytte <https://khrono.no/meninger-olsen-praksis/praksis-bor-handle-om-læringsutbytte/404292>

¹³ Departementets finansieringskategorier <https://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/kategorier.action>

2. Samarbeid om høyere utdanning

Pedagogstudentene mener at forsterkede partnerskap mellom lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager er en måte å sørge for tettere samarbeid, og at en annet viktig grep vil være å styrke veiledning av nyutdannede lærere.

3. Samarbeid om studentenes læring

Pedagogstudentene mener det er avgjørende at lærerutdannere skal ha tilhørighet til samme profesjon som de utdanner studenter til, og skal ha minst tre års relevant arbeidserfaring. For å få gode lærerutdannere, mener vi det må utvikles en bevisst rekrutteringsstrategi. Pedagogstudentene mener delte stillinger, hospitering og offentlig sektor PhD er tre mulige tilnærminger for å få flere med erfaring fra arbeidslivet til å undervise i lærerutdanningene.

4. Myndighetsnivå

Det bekymrer Pedagogstudentene at NOKUT i sin samlerapport *Kvalitet i praksis* viser at «rammebetingelsene knyttet til lovverk, finansiering osv. ikke nødvendigvis gjøre det enklere å skape god kvalitet i praksis. Reguleringen av praksis er dels uoversiktlig og ikke nødvendigvis alltid hensiktsmessig»¹⁴

Pedagogstudentene mener det er flere viktige grep myndighetene kan bidra med for å styrke kvaliteten på praksis og sørge for bedre overgang fra utdanning til yrket.

- Myndighetene bør vurdere hvorvidt profesjonsutdanningene er plassert korrekt i dagens **finansieringssystem for høyere utdanning**, som i dag er plassert fra kategori A-E, eller om praksis i lærerutdanningene kan finansiere gjennom særskilte bevilgninger.
- I forskriften til opplæringsloven, bør det stilles **krav om formell veilederkompetanse** for å være praksislærer og veileder for nyutdannede lærere. Pedagogstudentene mener det må stilles krav om minst 30 studiepoeng veilederkompetanse.
- Det må **forskriftsfestes at alle nyutdannede lærere må få veiledning** i sine to første år i yrket. Til tross for at det har skjedd en positiv utvikling på dette området de siste årene, mener Pedagogstudentene yrkesstarten til lærerne er av en for stor samfunnsmessig interesse til at det kan være valgfritt for arbeidsgiverne å tilby veiledning.

¹⁴ Kvalitet i praksis – utfordringer og muligheter
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/kvalitet-i-praksis-utfordringer-og-muligheter_16-2019.pdf

5. Eksempler

Vi overlater det til institusjonene selv å bidra med eksemplene her. Vi vet det gjøres mye godt arbeid knyttet til lærerutdanningsbarnehager og lærerutdanningsskoler.

6. Supplerende spørsmål om kvalitet og relevans i obligatorisk praksis for helse- og sosialfag og lærerutdanning

Det er fint at profesjonsutdanningene skal være et eget innsatsområde. Det er viktig å trekke frem at profesjonsutdanningene ikke er enhetlige. Det er ulike rammevilkår og utfordringer knyttet til praksis i for eksempel medisinstudiet, profesjonsstudiet i psykologi, i sykepleierutdanningen og i de ulike lærerutdanningene. Vi håper stortingsmeldingen vil løfte utfordringene knyttet til utdanningene forskriftsfestet praksis spesielt, og at man samtidig differensierer mellom de ulike profesjonsutdanningene.

Lærerutdanning:

Pedagogstudentene mener at strategien Lærerutdanning 2025 inneholder mange kloke tiltak og innsatsområder. Vi er glade for at vi selv er en part i Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling (NFLP). I strategien er et viktig innsatsområde å utvikle flere lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager. Dette er et tiltak Pedagogstudentene støtter, men, som vi også har løftet i forumet, må minimumskvaliteten på hele praksisopplæringen heves. I tillegg til styrket finansiering og krav til veilederkompetanse, mener vi praksisopplæringen generelt i lærerutdanningene kan heves gjennom at:

- Utdanningsinstitusjonene skal sammen med praksisfeltet legge til rette for en løpende helhetlig vurdering av praksis, praksislærer og -veileder.
- Alle deler av praksis skal kvalitetssikres på lik linje med resten av utdanningen.
- Studentene skal gjennom tydelige vurderingskriterier veiledes og gis vurdering før, under og etter praksis.
- Studenter, utdanningsinstitusjon og praksissted skal samarbeide om å knytte teori, praksis og yrkeshverdag både før, under og etter hver praksisperiode.
- Studenter på barnehagelærer-, faglærer- og yrkesfaglærerutdanning skal ha praksis hvert studieår i grunnutdanningen.
- Studenter på grunnskolelærer- og lektorutdanning skal ha praksis de fire første årene i studiet.
- Studenter som tar rene pedagogiske og spesialpedagogiske studier skal sikres praksis innenfor områder som retter seg mot arbeid i barnehage, skole og støttesystem.

Innspill Arbeidsrelevansmeldingen

- Forelesninger og obligatoriske deler av studiet må ikke gå på bekostning av praksis.
- Praksisperiodene skal være av en tilstrekkelig lengde som sikrer at studentene får gjennomført oppgaver knyttet til profesjonshverdagen på en tilfredsstillende måte.
- Praksisoppgaver må samsvare med praksisperiodenes lengde og karakter.
- Det skal være god sammenheng mellom undervisning på utdanningsinstitusjonen og oppgaver i praksis.
- Praksisorganiseringen må sikre at studentene møter varierte praksisformer i løpet av studiet og får innblikk i alle relevante arbeidsoppgaver.
- Størrelsen på praksisgruppen må ikke være til hinder for individuell veiledning og oppfølging av hver student.
- I utdanningene rettet mot skolen skal hver enkelt student sikres tilstrekkelig undervisningserfaring i praksis.
- Studenter som tar lærerutdanning rettet mot skolen må sikres praksis i de fag utdanningene består av og på de alderstrinn de skal undervise i.
- Studenter som tar lærerutdanning rettet mot barnehagen må sikres praksis tilknyttet ulike aldersgrupper.
- Praksislærere skal ha minimum tre års arbeidserfaring fra profesjonsfeltet og inneha minimum 30 studiepoeng formell veiledningskompetanse.
- Praksisplaner og vurderingskriterier skal utarbeides i dialog mellom utdanningsinstitusjonen, lærerutdannere, studenter og praksislærere.
- Praksislærere skal velges i samarbeid mellom rektor eller styrer og utdanningsinstitusjonen.
- Lærerutdannerne fra utdanningsinstitusjonen skal være tilstrekkelig tilstede på praksisstedet til å kunne observere og veilede studentene.
- Studenter skal ha mulighet til å ha praksis rettet mot overgangene som er relevant for utdanningen.
- Studentene skal ha mulighet til å evaluere praksislærer og praksissted skriftlig.
- Studenter skal ikke brukes som vikar eller assistent i løpet av praksis.
- Utdanningsinstitusjonene har et ansvar for å sikre gode praksislæreravtaler, som sikrer at studentene blir fulgt opp på en tilfredsstillende måte.
- Praksisstedene skal tilby rammer som gir studentene mulighet til å gjennomføre praksisperiodene på en god måte.

Innspill Arbeidsrelevansmeldingen

Avslutningsvis vil vi si ta det er svært positivt at regjeringen har som mål å styrke kvaliteten på praksis i utdanningene med mye praksis. Pedagogstudentene vil gjerne bidra med konstruktive innspill videre for hvordan vi kan oppnå høyere kvalitet i våre utdanninger.

Med vennlig hilsen,

Frank Aleksander Bræin,
leder av Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet
t: 954 16 772
e: leder@pedagogstudentene.no

Martine Løkholm,
seniorrådgiver i Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet
t: 926 22 602
e: martine@pedagogstudentene.no